

Մայր Աթոռոյս միաբան
ՄԵՍՐՈՊ ԱՐԳԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍՄԲԱՏԵԱՆՑ
Երուսաղէմում, փետրվարի 9-ի գիշերը վախճանուեց.

Ահա այն գոյժը, որ Երուսաղէմի պատրիարքական տեղապահ Տ. Դանիէլ արքեպիսկոպոսը փետրվարի 9-ին հեռագրով հաղորդեց կաթողիկոսական տեղակալ Տէր Գէորգ արքեպիսկոպոսին. և նորին ամենապատուութիւնը հեռագրով պատասխանեց՝

«Ողբում եմք Մեսրոպ արքեպիսկոպոսի մահը»

Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Սմբատեան ծնուել է 1833 թուին Հին-Նախիջևան գաւառի Փորաղաշտ գիւղում, մտել է Ս. Էջմիածնի ժառանգաւորաց դպրոցը 1847 թ. մարտի 1-ին, նոյն դպրոցում՝ ուսման ընթացքը աւարտելուց յետոյ, 1851 թուի սեպտեմբերի 16-ին ստանում է դպրութեան աստիճան ս. Էջմիածնի մայր տաճարում երջանկայիշատակ Տ. Ներսէս Ե. կաթողիկոսից. 1856 թ. մայիսի 16-ին ձեռնադրւում է սարկաւազ Մակար եպիսկոպոսից (յետոյ կաթողիկոս), 1857 թուի յունիսի 16-ին Պօղոս եպիսկոպոս Մալխասեանից ձեռնադրւում է արեղայ, 1859 թուին յունվարի 10-ին նշանակւում է Էջմիածնի գաւառի գործակալ, 1860 թուի յունվարի 3-ին գաւառի գործակալութեան հետ կարգւում է Մողնույ ս. Գէորգ վանքի վանահայր: Երջանկայիշատակ Տ. Մատթէոս Ա. կաթողիկոսի № 21 կոնդակի համեմատ, 1861 թ. փետրվարի 17-ին Սինօղի № 299 հրամանով նշանակւում է Մայր Աթոռի վանական կառավարութեան անդամ: Ս. Էջմիածնի Սինօղի հրամանով № 857, 1862 թուի յունիսի 12-ին կարգւում է Նոր-Բայազէտի գործակալ: Սինօղի առաջադրութեամբ № 696, 1864 թուի յունիսի 1-ին կարգւում է Նախավկայի ս. Ստեփաննոս վանքի վանահայր: Սինօղի № 25 հրամանով 1866 թուի յունվարի 15-ին կարգւում է Տաթևի վանքի վանահայր: Սինօղի հրամանով № 391, 1867 թ. մարտի 3-ին նշանակուել է Հին Նախիջևանի փոխանորդ: Սինօղի հրամանով № 1931, 1868 թ. սեպտեմբերի 20 նշանակուել է Երևանի փոխ-թեմակալ, 1870 թ. մարտի 20-ին Բարձրագոյնս հաստատուել է Սինօղի անդամ: 1872 թուի մարտի 26-ին երջանկայիշատակ Տ. Գէորգ Դ. կաթողիկոսից ձեռնադրուել է եպիսկոպոս: Սինօղի հրամանով № 124, 1882 թ. յունվարի 23-ին կարգուել է Մայր Աթոռի վանական կառավարութեան անդամ: 1886 թուի յունվարի 17-ին երջանկայիշատակ Տ. Մակար կաթողիկոսի № 26 կոնդակով կարգուել է Մայր Աթոռի շեմարանի ժամանակաւոր վերատեսուչ և նոյն թուի յունիսի 1-ին արձակուել է նոյն պաշտօնից: 1887 թ. ապրիլի 22-ին Սինօղի օրագրով

յանձնարարուել է նրան կարսում բանալ Բարձրագոյնս հաստատուած Հոգևոր Կառավարութիւն և անդամներ նշանակել: 1887 թ. յունվարի 3-ին Բարձրագոյնս հաստատուել է Շամախու թեմի առաջնորդ: 1888 թ. յունվարի 7-ին երջանկայիշատակ Տ. Մակար կաթողիկոսի կոնդակով բարձրացել է ի կոչումն արքեպիսկոպոսութեան: 1895 թ. մայիսի 9-ին Բարձրագոյնս արձակուել է Շամախույ թեմի առաջնորդութիւնից: 1897 թ. մարտի 26-ին կարգուել է Հին Նախիջևանի գաւառի նրնջակի ս. Կարապետի վանքի վանահայր: 1907 թուին արձակուելով պաշտօնից գտնուում էր Մայր Աթոռում:

Իւր երկարատև պաշտօնավարութեան ժամանակ 1853—6 թուի արեւելեան պատերազմի յիշատակին ստացել է բրօնզէ խաչ և շքադրամ: Վարձատրուել է 1860 թ. յունվարի 20-ին երջանկայիշատակ Տ. Մատթէոս Ա. կաթողիկոսից մետաքսեայ ծաղկենկար փիղոնով: 1861 թուի մայիսի 16-ին, նոյն Հայրապետից՝ վարդապետական լանջախաչով: 1873 թուի դեկտեմբերի 31-ին երջանկայիշատակ Տ. Գէորգ կաթողիկոսից՝ եպիսկոպոսական պանագէով:

Հանգուցեալ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսը բացի վարչական պաշտօններից պարապում էր գրականութեամբ. նա ուսաց կայսերական հնագիտական ընկերութեան անդամ էր. նրա անունը կապուած է նրեանի նահանգում գտնուած տաճնեակ բեւեռագիր արձանագրութիւնների հետ, որոնցից մեծ մասը Մեսրոպ սրբազանի հոգածութեամբ բերուած են Մայր Աթոռ: Նա կազմել և հրատարակել է Գեղարքունի, Նախիջևանի, Շամախու գաւառների տեղագրութիւնները: Ունի բազմաթիւ յօդուածներ բեւեռագրերի մասին «Ճռաքաղ, Բազմավէպ ու Արարատ» ամսագրերում և պարբերական թերթերում: 1800—թուականից սկսած անցքերի ժամանակագրութիւնն էր կազմում, որ անշուշտ շատ հետաքրքիր կարող է լինել:

Հանգուցեալ արքեպիսկոպոսը բնաւորութեամբ հեզ, ամենքին մատչելի, հիւրասէր անձն էր: Մեծ փափագ

ունէր Երուսաղէմ՝ սուրբ տեղերին ուխտ գնալու. 1907 թուի աշնանը Երուսաղէմ գնալու համար մինչև Բաթում հասաւ, բայց խօլերայի պատճառով Բաթումում մի ամսաչափ սպասելուց յետոյ, տեսնելով չի թոյլատրում թուրքիա անցնել, վերադարձաւ Մայր Աթոռ: 1910 թուի աշնանը կատարեց իւր փափագը. ճանապարհին՝ Կ. Պօլսում բաւական ժամանակ մնաց և Կ. Պօլսոյ լրագրերը շատ համակրական յօդուածներ նուիրեցին նրան. նոյեմբերի սկզբներին հասաւ Երուսաղէմ, ուր և փետրվարի 9-ին գիշերը գերմանացոց հիւանդանոցում կնքեց իւր մահկանացուն 78 տարեկան հասակում: Մեսրոպ սրբազանի մահուան լուրը անկեղծ վիշտ առաջ բերեց Մայր Աթոռիս միաբանութեան մէջ, որի աւագագոյն անդամն էր տասնեակ տարիներէից հետէ:

Ամենապատիւ կաթողիկոսական Տեղակալ Տ. Գէորգ արքեպիսկոպոսի կարգադրութեամբ փետրվարի 14-ին Տեառնընդառաջի հանդիսաւոր ս. պատարագից յետոյ, որ մատուց Տ. Աշոտ եպիսկոպոսը, Մայր Տաճարում, ի ներկայութեան միաբանական ուխտի և խումն ժամաւորների հանգստեան պաշտօն կատարուեց:

Տէր լուսաւորէ հանգուցեալ Մեսրոպ արքեպիսկոպոսի հոգին ընդ սուրբս և սիրելիս իւր դասաւորելով. Ամէն: